

Ритуал: роман

КУПИТИ

Про книгу

Четверо давніх університетських друзів вирішують відсвяткувати зустріч випускників і вирушають у похід запаморочливими пейзажами Швеції. Вже зрілі люди виявляють, що між ними лишилося небагато спільного, і що дужче вони намагаються налагодити стосунки, то сильнішою стає напруга. Втомлені й розчаровані друзі наважуються скоротити шлях через ліс, не уявляючи, які прадавні жахи приховує глушина. Стародавні боги, забуті ритуали і потойбічні створіння враз стають реальністю, і, щоби вижити, чотирьом чоловікам доведеться зазирнути в найтемніші глибини своєї душі.

АДАМ
АНЕВІАМ

РІТУАЛ

АДАМ
НЕВІАЛ

РИТУАЛ

Невілл А.

Ритуал : роман / А. Невілл ; пер. з англ. І. Кобилінської. —
Тернопіль : Видавництво Богдан, 2025. — 352 с.

ISBN 978-966-10-1984-2

Copyright © Adam Nevill 2011, 2017

© Кобилінська І. В., переклад, 2024

© Видавництво Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-
макет, 2025

THE RITUAL

Adam Nevill

Copyright © Adam Nevill 2011, 2017

First published 2011, 2017 by Pan Books, an imprint of Pan
Macmillan, a division of Macmillan Publishers International Limited

© Ірина Кобилінська, переклад з англійської

Четверо давніх університетських друзів вирішують відсвяткувати зустріч випускників і вирушають у похід запаморочливими пейзажами Швеції. Вже зрілі люди виявляють, що між ними лишилося небагато спільного, і що дужче вони намагаються налагодити стосунки, то сильнішою стає напруга. Втомлені й розчаровані друзі наважуються скоротити шлях через ліс, не уявляючи, які прадавні жахи приховує глушина. Стародавні боги, забуті ритуали і потойбічні створіння враз стають реальністю, і, щоби вижити, чотирьом чоловікам доведеться зазирнути в найтемніші глибини своєї душі.

Якщо десь у цьому світі живуть боги,
то тільки тут.
Елджернон Блеквуд «Верби»

Частина I

Під останками

Пролог

І наступного дня також не покращало. Падав дощ, важкий і холодний, низькі сірі хмари повністю затулили тьмяне сонце. Вони остаточно заблукали. Але до невпізнаності їхню подорож змінила саме мертвечина, що звисала з дерева. Усі четверо побачили її одночасно.

Вони наштотхнулися на неї, щойно перебралися через чергове повалене дерево й попадали в колючі чагарі папороті. Засапані, змокрілі від поту й дощу, мовчазні від втоми, вони застигли на місці, опинившись просто під тим деревом. Зігнуті від ваги рюкзаків, спальних мішків і намоклих наметів, стояли й гляділи вгору.

Високо над ними, що не дотягнутися рукою, висіла мертвечина. Понівечені останки добре проглядалися поміж ялинових гілок, але визначити, чим вони колись були, видавалося неможливим.

З великої грудної клітки вивалювалися нутрощі. Світло, що пробивалося крізь запону листя, фарбувало мокрі кишки в синюватий відтінок. Шкіра стерва була натягнута на поближні гілки. Хай і пошматована, але міцно напнута на дереві. Рваний край і зіжмакана середина вказували на те, що жертву оббілювали одним швидким ривком. В мішанині крові й м'яса голову спершу не помітили. Аж потім всі четверо розгледіли кістлявий вишкір щелепи посеред хаосу нестерпно червоної й жовтої плоті. А одразу над нею — завбільшки з більярдну кулю оскляніле й мутне око, навколо якого вимальовувався довгастий профіль черепа.

Гатч озирнувся до товаришів. Він узяв на себе роль поводиря, доки їхній гурт пробирався лісом і шукав нову стежку. То він подав ідею звернути сюди. Його обличчя поблідло, він не міг промовити ані слова. Чомусь від такого потрясіння Гатч наче помолодшав. Навіть видавався вразливим. Ці спотворені останки над їхніми головами — єдине в їхньому поході, на що не мав відповіді. Ані найменшого здогаду, що це.

Філ не зміг приховати тремтіння в голосі:

— Що воно таке?

Ніхто йому не відповів.

— Навіщо? — запитав Дом. — Навіщо було висаджувати оце так високо?

Звучання власних голосів додало їм упевненості, й вони заговорили, перебиваючи один одного. То відповідали на запитання. То висували нові здогади. Тільки Люк мовчав. Балаканина не вщухала доти, поки вони не віддалилися від незрозумілого створіння на дереві, і то куди квапніше, ніж підійшли до нього. Невдовзі вони знову змовкли. І тепер їхні кроки здіймали більше гамору, ніж за останні два дні походу. Бо від мертвечини не смерділо. Труп був свіжий.

Один

За чотири години до того

Пополудні Гатч зупинився й озирнувся на інших. На тлі оповитого туманом скелястого ландшафту, який вони перетинали, три барвисті постаті здавалися просто нікчемними. Вони врозкид чвалали сірою каменястою долиною, витесаною посеред бескидів льодом, що зійшов тут мільйони років тому. Усі як один Гатчеві товариші зсутили плечі, схилили голови й наслухали монотонне човгання ніг.

Коли зважити, тільки Гатч і Люк виявилися в достатній фізичній формі для триденного походу. Для Філа й Дома надмірна вага стала неабиякою проблемою. Філ аж до м'яса пороздирав мозолі на п'ятках. Але Дом однаково викликав більше занепокоєння, бо першого ж дня вивихнув коліно на величезному валунному полі. Минуло лише півтори доби, а він уже добряче кульгав, кривлячись від болю.

Усі ці незручності не давали їм побачити найцікавіше: раптові смуги боліт, кам'яні малюнки облич на стромовинах, прекрасні озера, дивовижну долину Москоскорсо, що залягла поміж скель ще за льодовикового періоду, беркута, який кружляв над нею, і краєвиди, в існування яких у Європі годі було повірити. Навіть дощ і погане освітлення не збавляли вражень від цього місця. Та Дом і Філ просувалися з опущеними головами й напівзаплющеними очима ще з першого вечора.

— Перепочиньмо, хлопці, — гукнув Гатч до товаришів позаду.

Люк звів голову, і той жестом покликав його підійти.

Гатч скинув наплічник, дістав з його бокової кишені мапу й сів. У нього боліла спина від повільного темпу Дома й Філа, до якого довелося пристосовуватись. Його роздратування переростало в гнів, йому здавлювало груди й зводило зуби. Він якомога міцніше стиснув щелепи, утримуючи довгу шерегу пекучих прокльонів, які так і просилися, щоб їх звалили на двох чоловіків, завдяки яким ця мандрівка перетворилася на траурний хід.

— У чому справа? — поцікавився Люк, мружачись крізь мжичку. Його квадратне обличчя блищало від вологи. Краплини дощу змішувались із потом і пінилися на неголеній щетині й білявих бровах.

— Критичне рішення. Змінюємо план.

Люк присів навпочіпки, простягнув другові цигарку. Потім і свою підпалив червоними, як сира яловичина, руками.

— Дякую, хлопче, — Гатч розгорнув мапу на колінах. Його протяжне зітхання вирвалося ніби з глибини душі й зашипіло крізь фільтр цигарки, затиснутий між зубами. — Нічого не вдається.

— Спробую вдати здивування, — незворушно відповів Люк, відвернувся й сплюнув. — П'ятнадцять клятих кілометрів на день. Це все, про що ми їх просили. Знаю, це таки нелегко, та вони охляли ще до першої ночівлі.

— Згоден. Тому нам потрібен новий маршрут. Маємо скоротити шлях, бо невдовзі потягнемо їх на собі. По одному кожен.

— Трясця.

Гатч змовницьки закотив очі, але зрозумів, що мить такої слабкості, мабуть, лише заохочувала схожі випадки. Він відчув невдоволення друга ще під час зустрічі в його квартирі п'ять днів тому. І відтоді воно постійно наростало. Люк не ладнав з Домом і Філом, а труднощі походу й жахлива погода тільки посилили їдку неприязнь між ними. Гатч щосили намагався послабити напругу, зберігав ентузіазм, терпіння й раз у раз вибухав оптимістичними прогнозами, що ось-ось випогодиться. Він не міг обрати чийсь бік, не мав допустити розколу. Йшлося вже навіть не про порятунок свята зустрічі випускників, а радше про їхню спільну безпеку.

Люк стиснув губи, прищурився:

— Нові черевики. Неправильно підібрані шкарпетки. Філ сьогодні взагалі джинси нап'яв. Ти їм казав, куди ми йдемо? Боже всемогутній!

— Ш-ш-ш. Знаю, знаю. Та коли натиснути на них зараз, це лише погіршить ситуацію. І то дуже. Тож опануй себе. Та й мені не завадило б. Гаразд?

— Зрозумів.

— Хай там як, а я, схоже, дещо придумав.

Люк змахнув каптур кольору хакі з голови, нахилився над мапою.

— Показуй.

Гатч тицьнув пальцем приблизно туди, де, на його думку, вони зараз застрягли, а тому відстають від графіка.

— Ще півтори доби під дощем — і все безповоротно зіпсується. Тому про Пор'юс варто забути. Ми туди просто не встигнемо. Але якщо підемо на південний схід... Отак. Через ліс, який видно вдалині. Бачиш?

Люк поглянув у напрямку, куди вказував Гатч, — на темну найжачену смугу далекого лісу, помережану білими пасмами туману.

— Якщо перетнемо його вужчу ділянку, то вийдемо до річки Стора Лулеельвен. Трохи везіння — і до сутінку будемо вже там. Вздовж неї можна податися стежкою на схід. Нижче за течією в Скайте є кілька туристичних хатин. Але варто вибрати іншу дорогу. Тоді ми встигнемо спуститися туди до ночі. В найгіршому разі станемо табором на березі, а завтра вранці знайдемо хатини. Дамо ногам перепочити добу в Скайте, поцмулимо «Джека Деніелса» біля багаття. Покуримо. А наступного дня я спробую організувати нам транспорт до Єлліваре. Та й дощ у лісі нам не дошкулятиме, бо, схоже, він не скоро припиниться, — Гатч примружився й зиркнув на небо, а за мить перевів погляд на Дома й Філа. Вони позагорталися в куртки з ґортексу, зіщулились і мовчки сиділи на такій віддалі, що не могли чути їхньої розмови. — Ця парочка довго не протягне. Тож, боюся, приятелю, на сьогодні експедиція більш-менш закінчена.

Люк скреготнув зубами. Усе його обличчя напружилось. Помітивши, що Гатч пильно дивиться на нього, він опустив голову.

А того дивувало, скільки злості вирувало в його другові останнім часом. Їхні звичайні телефонні розмови, переважно ініційовані Люком, часто закінчувалися сваркою. Схоже, він уже не мав снаги стримувати свої негативні емоції.

— Гей, пам'ятай про керування гнівом.

Люк сполохано зиркнув на друга. Гатч підморгнув.

— Можна попросити про одну велику послугу?

Люк кивнув, але з вельми настороженим виглядом.

— Як я вже казав, зичливіше до наших товстунів на вічних дістах.

— Гаразд.

— Знаю, ти з ними не ладнаєш. Особливо з Домом. Але їм обом зараз нелегко. І справа не лише в нашому поході. Забагато лайна на

них навалилося.

— Ти про що? Вони мені нічого не розказували.

Гатч знизав плечима. Люка образило, що його не поінформували про сімейні труднощі Дома і Філа, і він помітно насупився.

— Ну... діти і все таке. У Домового молодшого сина якісь негаразди. А Філова дружина невтомно йому яйця викручує. Розумієш, їм обом проблем не бракує. Тож ти легше з ними, це все, що я прошу.

— Та ясно. Не хвилюйся.

— З іншого боку, — повів далі Гатч, змінюючи тему, — якщо ми зріжемо зараз, то скоротимо цей клятий маршрут вполовину й зможемо трохи довше побути в Стокгольмі перед поверненням до Англії. Ти ж любиш це місто.

— Та наче, — кивнув Люк.

— Але?

Люк стенив плечима. Випустив цигарковий дим крізь ніздрі.

— Але ми принаймні тримаємося наразі маршруту, вказаного на мапі. А ліс — це незвідана територія, старий. Там немає жодної маркованої стежки.

— Зате буде весело. Довірся мені. Сам усе побачиш, щойно опинимось там. Ми ж серед Національного парку. Абсолютно незайманого, первозданного лісу.

Люк постукав по мапі вказівним пальцем.

— Хай так... але ж ти й гадки не маєш, яка там дорога. Так, тут хоч і скеляста, але рівнина. А в лісі трапляються трясовини. Поглянь, Гатче. Тут. І тут.

— Ми до них навіть не наблизимось. Проскочимо у цьому місці крізь найвужчу смугу дерев. Кілька годин — і вуаля... ми вже по той бік.

Люк недовіжливо звів брови.

— Ти певен? Ніхто ж навіть не знатиме, що ми там.

— Це не має значення. Коли ми вирушили в похід, я не телефонував у Пор'юс заздалегідь, а Управління довкілля наразі зачинене. Усе буде гаразд. Всі ці застереження працюють лише взимку. А зараз ледь осінь почалася. Ані снігу, ані криги. Може, навіть дику природу там побачимо. До того ж наші товстюхи не витримають і двох днів походу, навіть якби вони ступали м'якою губкою, годі й казати про каміння. А

цей коротший шлях зекономить наш час. Інакше ризикуємо оббивати ноги до глибокого вечора. І тоді на дорогу до Пор'юса нам знадобиться ще ціла доба. Поглянь на Філа й Дома. Їм глина, старий.

Люк кивнув і випустив крізь ніздрі два довгі струмені диму.

— Ти в нас бос.

Два

Чотири години і двадцять хвилин по тому

Сухостій тріскотів під ногами, скабки розліталися навсібіч. Відхилені вбік гілки хльоскали тих, хто йшов позаду. Філ заточився й упав у кропиву, але підвівся, навіть не зойкнувши, й кинувся наздоганяти інших. Вони пробиралися ледь не бігцем. Поопускали голови, згорбили плечі. Гілля шмагало їхні обличчя, шнурівки розв'язувалися, але вони не стишували бігу вперед доти, поки Гатч не зупинився на малесенькій галявині. Він упер в коліна руки, зітхнув і роззирнувся навколо. Їх оточував брунатний перелісок, ноги ледь занурювалися у неглибокий шар сухостою й зогнилого листя. Колючі лози тепер не залазили в шкарпетки і — важко в це повірити — не дряпали крізь сорочки й штани.

Люк вперше озвався, відколи вони натрапили на мертву тварину. Попри важке сапання він якось-таки спромігся засунути цигарку до рота. Та запалити її не міг. Аж за четвертим чирканням запальнички «Зіппо» він нарешті видихнув носом дим.

— Гадаю, то зробив мисливець.

— Тут не можна полювати, — заперечив Гатч.

— Тоді фермер.

— Але нащо аж на дереві вивішувати? — запитав Дом.

Гатч скинув наплічник.

— Хтозна. У парку нічого не вирощують. Це ж дика місцевість. У цьому весь сенс. Мені треба цигарку.

Люк витер обличчя. Дрібні, як пил, скалки кори потрапляли йому в очі, від чого його щокими текли сльози.

— Вовк убив ту тварину. Мабуть, лося чи оленя. А... хтось закинув тушу на дерево.

Люк кинув Гатчеві пачку «Кемела».

Той підхопив її з землі.

Філ насуплено дивився собі під ноги.

— У лісі є наглядачі. Рейнджери. Хіба вони..?

Гатч стелував плечима, прикурив.

— Не здивуюся, якщо ми взагалі перші, хто дістався так далеко в ліс. Серйозно. Подумайте лише, який він великий. Двадцять сім тисяч кілометрів квадратних переважно незайманої природи. Ми щонайменше на п'ять кілометрів відхилились від останньої туристичної стежки, і не схоже, що нею часто хтось ходив.

Люк видихнув. Ще одна спроба:

— Тоді ведмідь. Може, він і закинув мертвечину на дерево. Ну, аби її не з'їли, бо на землі від неї швидко нічого б не залишилось.

Гатч глипнув на кінчик цигарки, насупився:

— Можливо. Думаєш, у Швеції такі великі ведмеді?

Дом і Філ сіли. Останній закотив рукав до ліктя й оголив біле пухке передпліччя.

— Триндець, я подряпався.

Обличчя Дома зовсім поблідло. Навіть губи.

— Гатче! Я цю мапу запхаю у твою нікчемну йоркширську дупу.

Він часто так казав до Гатча. Люка завжди дивували ці спалахи жорстокої лайки. Але Домові слова насправді звучали радше безцеремонно, ніж ненависно, що виказувало більш близькі взаємини між ними, ніж поміж Люком і Гатчем. А той завжди вважав його своїм найкращим другом. І Люк заздрив такій їхній тіснішій дружбі. Вони вчотирьох знали вже п'ятнадцять років, але близькість Дома й Гатча не змінилася з часів університету. Вони навіть планували спати в одному наметі. Люк і Філ почувались обділеними. Принаймні Люк мав упевненість, що той думав так само, та вони обидва цього нізащо б не визнали, щоб не образити один одного.

Дом стягнув черевики.

— «Влаштуємо собі відпустку!» Придурок. Ми заблукали. Ти й гадки не маєш, де ми, чи не так, цюцюрка ти висяча?

— Охолонь, Доме. Нам тут на досяг руки, — Гатч вказав у напрямку, у якому вони пробиралися, — скоро ви наминатимете гарячі боби й сосиски біля річки. Квартет шведських красунь уже напинає свій намет і розпалює багаття. Без паніки.

Філ засміявся. Люк усміхнувся. Дом витиснув із себе силувану усмішку, яка за кілька секунд перетекла у щирий сміх. А за мить вони всі разом реготали. Над собою, над своїм страхом, над мертвечиною на

дереві. Вони сиділи тепер далеко звідти, і сміятися було добре. Навіть потрібно.

Три

Вони так і не вийшли до річки. Спокуслива мрія про шведських красунь і гарячі боби із сосисками стрімко розсіювалась, як промені вересневого сонця, а згодом і зовсім згасла, вкупі з надією вийти з лісу до вечора.

Люк влаштувався поодаль від Дома й Філа, які точили енергетичні батончики. Вони троє мовчки сиділи навпочіпки, а Гатч узявся знову роздивлятися мапу, мабуть, вже вп'яте за останню годину. Брудним пальцем він провів лінію, де мав би пролягати їхній короткий шлях, — між туристичною стежкою Сьорстубба, з якої вони зійшли опівдні, і стежкою, що тяглася вздовж річки. Вчергове важко ковтнув. Відколи брався сутінок, паніка дедалі міцніше стискала його горло.

Ще вранці він чітко знав, що вони перебували в поселенні Єлліваре, в окрузі Норрботтен, у Швеції. А вже до пізнього пообіддя, коли клапті неба, що визирали крізь крони дерев, зі світло-сірих стали важкими й темними, Гатч не мав жодної впевненості, де саме в лісі поміж двох стежок вони опинилися. На додачу він зовсім не очікував, що на обраному шляху виявиться стільки ям і непролазних чагарів.

Усе видавалося марним. Вони й близько не трималися потрібного маршруту. Відчуття того, що просуваються у правильному напрямку, покинуло Гатча ще дві години тому. Ліс вів їх сам. Їм треба було на південний захід, та щойно вони заглибилися у ліс на чотири кілометри, їх ніби мотузкою тягнуло на захід, а часом і назад на північ розвертало. Їхній шлях пролягав лише там, де зарості були не такими густими, або ж крізь просвіти між прадавніми деревами. Тож вони вже давно йшли не туди. Він мав би це передбачити. *Чорт.*

Гатч зиркнув через плече на інших. Можливо, настав час для ще одного важливого рішення: повернутися назад. Та раптом їм навіть випадково пощастить відшукати дорогу, то однаково вже зовсім стемніє, доки вони повернуться на стежку, з якої звернули опівдні. А ще вони натраплять знову на те дерево, на якому висить тушка тварини. Гатч розумів, що Дому й Філу ця ідея точно не припаде до душі. А от Люк сприйме все спокійно. Ліс грав йому на нервах. Це

було помітно. Його губи тремтіли, ніби він балакав сам до себе, — однозначна ознака схвильованості. А відколи вони зайшли так глибоко поміж дерев, він безперервно курить. Ще один кепський знак.

Принаймні напруга стишила бажання розмірковувати, як та мертвечина потрапила на дерево. Гатч ніколи не бачив, не читав і не чув нічого схожого. За всі двадцять років захоплення туристичним спортом. Люка це також бентежило й непокоїло. Гатч розумів, що його друг намагається самотужки розгадати цю загадку. Здогадувався, що в їхніх головах засіло однакове запитання: «Яка почвара зуміла вчинити це з такою великою тушею?». Він подумки перебирав усіх можливих тварин: ведмеді, рисі, росомахи, вовки. Жодна не пасувала до такого, але це точно учворив хтось із них. Мав би. Можливо, то навіть справа рук людини, і цей здогад стривожував дужче за той, що те криваве вбивство вчинила тварина. Але хай що б так понівечило тіло, воно вешталось десь поблизу.

— Підйом, хлопці.

Люк відірвав свій зад від землі й підвівся.

— Пішов ти, — буркнув Дом.

— Саме так, пішов ти, — докинув Філ.

Дом глянув на Гатча. У кутиках рота на його брудному обличчі прорізалися зморшки. В очах світився біль.

— Мені потрібні ноші, Гатче. Я ледве можу зігнути ногу. Без жартів. Вона зовсім заціпеніла.

— Ще трохи, старий, — заспокоював той. — Річка має бути зовсім поруч.

Чотири

Невдовзі, просуваючись на схід від мертвечини на дереві, вони натрапили на будинок.

Та спершу чотири кілометри продиралися крізь плющ, кропиву, поламані гілки, море вогкого падолисту й непролазні шипи голого віття низькорослих дерев. Цієї пори року погода часто змінювалась. Рекордно дощове літо у Швеції перетекло у пізню осінь, і величний ліс тільки починав несамовито струшувати на землю відмерлі часточки. Четвірка друзів зійшлася на тому, що стало «збіса темно». Крізь щільне плетиво верховіть подекуди пробивалися сонячні промені, ледь освітлюючи горбкувату землю. Що далі вони заглиблювались у гущавину, то більше Гатчеві здавалося, ніби ліс кільцем стискається навколо них. Вони забрідали в дедалі густіші потемки, шукаючи світла й відкритого неба, і щокроку втрачали відчуття напрямку.

Пізно пообіді чи то раннім вечором, коли всі четверо так втомилися, що вистачало сил тільки плентатися й лаяти все, що штрикало й дряпало їхні обличчя, ліс так згустів, що в жоден бік не вдавалося просунутися більш ніж на кілька метрів. Вони човгали то вперед, то назад, оминаючи перешкоди, як-от велетенські доісторичні стовбури, повалені багато років тому й поглинуті слизьким лишайником. Четверо друзів продиралися зигзагами в усіх можливих напрямках, тільки аби вчергове не налетіти на нескінченні гострі, як списи, гілки, оминати підступні маленькі корінці й колючі кущі, що загатили увесь простір поміж деревами. Горішні гілки, ще дужче їх мордуючи, поливали оглушливою зливою дощу, без угаву струшуючи донизу шквал холодних крапель завбільшки зі скляні кульки.

Близько сьомої вони раптом наштотхнулися на те, чого вже й не сподівалися колись побачити. Стежку. Вузьку, але достатньо широку, щоб вільно просуватися нею назирці один за одним без штотханини. Спальні мішки не тягнули їх тут назад, а рюкзаки не чіплялися за гілки.

Гатч розумів, що їм усім уже байдуже, куди цей манівець заведе. Вони готові були крокувати ним на північ, куди завгодно, лише заради

розкоші йти в повний зріст і не петляти. Навіть якщо стежка вела на схід, чи й далі на захід, попри те, що їм потрібно було на південь, ліс нарешті дав їм трохи розслабитися. Згодом Гатч з'ясував би, де вони опинилися, й повернув би їх на східний напрямок, щоб зійти з вимушеного північно-західного. Хтось, імовірно, проходив тут до них, тож вимальовувалося припущення, що цим маршрутом можна кудись дійти. Кудись якнайдалі від цих непролазних сутінок й задушливої пустки.

Стежка вивела їх до будинку.

Їхні рюкзаки промокли. З плащів струменіла вода, заливаючи штани, а Філові джинси, ті самі, які Гатч ще в Кіруні радив йому не надягати, коли дощитиме, зовсім почорніли від вологи. З манжетів рукавів крапало на їхні подряпані червоні руки. Важко було визначити, чи то злива промочила одяг під куртками з гортексу, який наче й невразливий до води, чи то піт від гарячої шкіри просякнув тканину зсередини. Вони забруднилися, вимокли до нитки й виснажилися. Усім бракувало зухвальства поцікавитися в Гатча, де ж їм розбити намет посеред лісу. Але вони всі про це думали. І Гатч це знав. Підлісок обабіч стежки сягав їм до пояса. І саме тоді, коли страх почав розростатися в нього усередині аж до панічних дрижаків, знайомих йому ще з дитинства, саме тоді, коли усвідомив, що жахливо помилився й тепер ризикував життями трьох своїх друзів, вони натрапили на будинок.

Темна й понура халупа згорбилася позаду зарослої галявини. Землю застинала висока, аж до колін, кропива й мокра трава. Зусібіч її оточували непрохідні хащі, якими вони блукали.

— Там порожньо. Ходімо всередину, — сказав Філ. Його голос астматично хрипів.

П'ять

— Ми не можемо просто взяти й вдертися туди, — заперечив Люк.

Філ ляснув його по плечі й рушив уперед:

— Можеш лишити собі намет, друже, а я ночуватиму тут.

Він ступив лише кілька кроків галявиною. Якийсь інстинкт завадив іншим рушити за ним, і він, зітхнувши, зупинився.

Під час мандрівки потягом із Мура на північ до Єлліваре, і далі до Йоккмокка, вони бачили сотні таких «стуг». На околицях міст і містечок Північної Швеції можна натрапити на десятки тисяч простих дерев'яних будинків, схожих на цей. Вони слугували традиційним житлом для сільських мешканців, доки минулого століття населення не взялося мігрувати до міст. Люк знав, що шведські родини полюбляють збувати в цих «стуґах» довгі літні місяці, відновлюючи зв'язок із землею. Такі будиночки вважалися другою домівкою. Така собі данина народній традиції — *fritidshus*, місця для відпочинку. Але ця халупа була не такою.

Ті будиночки, які їм траплялися, мали яскраво-червоні, жовті, білі чи пастельного кольору стіни і скидалися на казкові хатки. Цей же не мав таких стін. Не мав ні акуратного білого паркану, ні рівно підстриженого газону, наче на полі для гольфу. Не було в ньому нічого милого, чудернацького чи домашнього. Ні гострих прямих куточків, ані акуратних віконць на двох поверхах. Симетричність поступилася місцем перекосу. Черепиця подекуди відшарувалась і з'їхала. Стіни будинку, здуті й почорнілі, немов від пожежі, давно не бачили ремонту. Дошки біля фундаменту відійшли. Вікна, зачинені колись, імовірно, перед сезоном холодів, вже не одну зиму так перебули. Здавалося, нічого в будинку не ловило й не відбивало бліде світло, що лилося на галявину, і це підказувало Люку, що всередині виявиться так само вогко й холодно, як і посеред похмурого лісу, яким вони блукали.

— Що тепер, Гатче? — кругле обличчя Дома, прикрите блискучим помаранчевим каптуром, напружилося від невдоволення, він часто кліпав. — Маєш іще якісь геніальні ідеї?

Гатч примружився. Його блідо-зелені очі, обрамлені довгими чорними віями, були надто гарними для чоловіка. Він глибоко зітхнув, але навіть не поглянув на Дома і ніби й не почув його слів.

— Комин є, — сказав він. — Нібито цілий. Зможемо розпалити вогонь і за мить нагріємося, як тост на сковороді.

Гатч підійшов до невеликого ганку, прибудованого до дверей, таких чорних, що й годі їх розгледіти в стіні будинку.

— Гатче. Зажди. Може, не варто, — озвався Люк. Усе це видавалося неправильним. І будинок, і сама ідея влізти в нього. — Ходімо далі. Стемніє аж о восьмій. Матимемо ще цілу годину, і за цей час можемо вибратися з лісу.

Люк відчував, як сочилася напруга з Дома й Філа. Вона ніби охоплювала його кільцем і стискалася, знерухомлювала його. Філ швидко розвернув своє огрядне тіло, шелеснувши змочною блакитною курткою. Його пухке обличчя розчервонілося.

— Та що з тобою, Люку? Хочеш повернутися? Не будь дурнуватим віслюком!

Дом і собі встряг. Він заговорив, бризкаючи Люкові слиною в обличчя.

— Я вже не можу йти. Тобі легко патякати, не твоє коліно завбільшки із м'яч для регбі. Через тебе і цього йоркширського засранця ми тут застрягли.

У Люка запаморочилося в голові, його наче обдало окропом. Їм доведеться залишитися тут на ніч, бо Філ так розтовстів, що його б і легка прогулянка доконала. Ноги зрадили його першого ж ранку. Відтоді без угаву скиглив. Лондоном Філ пересувався тільки автівкою. Він прожив там п'ятнадцять років і жодного разу не спускався в метро. Як таке взагалі можливо? Та й Дом не кращий. У свої тридцять чотири скидався на п'ятдесятирічного. Щоразу, коли він лаявся, Люк скрипів зубами. Дом керував відділом маркетингу великого банку, а висловлювався, як вулична шпана. Що ж із ним сталося? Раніше він був надшвидким боулером¹, мало не потрапив на чемпіонат графства з крикету, подорожував Південною Америкою. Друг, із яким можна було зависати всю ніч, покурюючи травичку, тепер перетворився на одного із тих одружених чоловіків, які мають виводок дітей, талію в метр двадцять і з ніг до голови одягаються в шмаття з «Офіцерського

клубу». Він зневажливо пирхав, хихотів або просто ігнорував Люка щоразу, коли той розповідав про чергову подружку або якийсь приголомшливий бар, надібаний ним у Лондоні.

Люк згадав пережитий шок, коли ввечері напередодні відльоту йому довелося буквально змушувати себе до розмови з Домом і Філом. Вони глузували з того, що він винаймає кімнату у квартирі на Фінсбері-парк, потім Гатч перейшов на звичні підколки, ніби ця трійця бачилася щотижня впродовж останніх п'ятнадцяти років. Може, так воно й було. Від самого початку Люк почувався тут зайвим. До горла підступив клубок.

Гатч, певно, помітив вираз його обличчя.

— Ватажку, — він змовницьки підморгнув Люкові, зовсім, як ті дорослі, що приходять рятувати хлопця, якого дразнять на дитячому майданчику. Люк ще дужче розпашів. Його гнів умить перемкнувся на нього самого та його отруйні думки. До підморгування Гатч додав теплу усмішку. — Друже, не думаю, що ми маємо вибір. Треба просохнути. У наметі нам це не вдасться. Ми цілісінький день мокли.

— Тук-тук, ми заходимо, — гукнув Філ і приєднався до Гатча перед вхідними дверима. Цього разу він виявив стільки хвацькості, скільки не показав за весь час, поки вони продиралися крізь чагарі. Люк раптом зрозумів, що досі витріщається на Філові спадисті плечі й зарозумілу пику в блакитному каптурі. Тієї миті він щиро ненавидів свого друга і твердо вирішив: уникатиме їхньої спільної щорічної пиятики, щойно вони повернуться до Лондона.

— Можеш лишатися надворі з вовком, який так добре подбав про того лося, — мовив Дом із напівусміхом.

Люк намагався не перетинатися з його поглядом, та принаймні до нього повернувся дар мови. Його самого дещо шокував холодний, агресивний саркастичний голос, що вирвався з рота. Він промовляв, не добираючи слів, хай і хотів лише, щоб інші зрозуміли, як він відчувається.

— Або можемо згодувати тій тварюці тебе і твоє нікчемне коліно, а поки вовк тебе жертиме, дістанемося до Скайте.

Дом, що йшов за Гатчем і Філом, зупинився. Розчарування й здивування на мить пом'якшили риси його обличчя, та від гніву він ураз посуворішав.

— Не психуй ти, як мудило біснுவате. Нехай твій тупий зад лишається надворі, й хоч замерзни тут на смерть. Ніхто й не сумуватиме за тобою, хіба що котрась із твоїх шльондр. Це все, в біса, не жарти, якщо ти раптом не помітив. А я хотів би повернутися додому цілим і неушкодженим. До людей, які від мене залежать.

Гатч поспіхом відійшов від дверей, бо відчув, як напружене роздратування позаду нього змінюється справжньою агресією.

— Зупиніться, джентльмени, будь ласка. Коли ж не охолонете, виламаю довжелезну гілляку зеленого кедру й надеру ваші зади.

Філ, не обертаючись, непристойно захихотів, і біля цього будинку це прозвучало недоречно. Він гупнув у двері, штовхнув їх.

Злість не давала Люкові ні поворухнутися, ні вдихнути. Він дивився вперед, уникаючи чужих поглядів. Дом рушив за Гатчем до будинку, ніби їхньої з Люком гризні й не було. Він навіть розсміявся.

— А тобі би сподобалося, Гатче. Цьвохкати посеред лісу дупи гарненьких юнаків, га?

— Ще й як. І я б виклався. Тобі дісталось б із лівої.

— Замка немає. І двері заклинило, — сказав Філ.

Гатч зняв рюкзак.

— Ненадовго. Відійди.

Люк дістав із бічної кишені промоклих армійських штанів пачку цигарок. Руки тряслися. Аналізувати ситуацію було ніколи, але він нічого не міг удіяти. Думки про них чотирьох без упину снували в голові. Ця подорож виявилася суцільним розчаруванням. Не через негоду. Він пішов би, навіть якби знав, що всі дні литиме дощ. Він так радів можливості знову зависнути з друзями, чекав цього шість місяців після Гатчевого весілля, де вперше виникла ця ідея. Але похід минав нестерпно — він їх ледве впізнавав. Люка вже долали сумніви, чи й знав їх колись насправді. П'ятнадцять років — це багато, але якась його частина вперто чіплялася за думку, що це його найкращі друзі.

Однак зараз він почувався по-справжньому самотнім. Вони вже не мали нічого спільного.

¹ У крикеті «боулер» — це гравець, який подає м'яч.

Шість

Щойно двері розчахнулися, Гатч, Філ і Дом заходилися шукати в рюкзаках ліхтарики. Масивною підошвою чобота Гатч поцілив у залізну клямку дверей, але в темряві, яка панувала за ними, не вдавалося бодай щось розгледіти.

Від кожного удару Гатчевої ноги об трухляве дерево Люк сіпався. Думка, що двері ось-ось відчиняться, примушувала його нервувати. Небажання приєднатися до решти біля дверей наклалося на образи після сварки з Домом. Він знову почувався дурником. А ще йому було соромно за цей вандалізм. Він стовбичив на галявині під дощем, доки інші штовхалися біля дверей.

Як і троє його друзів, Люк падав з ніг. Мокрий, голодний і абсолютно нещасний. Він просто хотів, щоб усе скінчилося: це нестерпне блукання, дощ, темний, непривітний ліс. Однак опускатися до такого, — вдиратися в чийсь приватну власність, — мабуть, не варто. Із цим місцем було щось не так. Чи все вони продумали? Адже до тієї мертвечини на дереві лише кілька кілометрів. Нехай для його друзів це видалося б повною маячнею, але їм би забратися звідси якомога далі, доки не запала темрява.

Та всі вони вже втратили здатність ясно мислити. На їхні слова, на їхні вчинки не варто було покладатися. Так чи інакше, цього вторгнення їм не забудуть і не пробачать.

Люк повільно поплентався до чорного будинку. На звук голосів. Решта вже зайшли всередину й одночасно щось базікали. Хтось сміявся. Філ. Люк викинув цигарку в зарості бур'яну і вирішив таки приєднатися до них, змусив себе повернутися до товариства.

Зненацька позаду нього вибухнув тріскіт. Гілки ламалися з оглушливим шумом. Десять за деревами.

Люк обернувся й угледівся в стіну темного лісу, звідки вони щойно вийшли. Сріблясті краплі дощу падали з дерев, між товстих стовбурів хаотично погойдувалися гілки папороті — і більше жодного руху. Але моторошний полуск зламаного молодого міцного дерева досі дзвенів у

вухах. Відлуння, схоже на глухий удар каменя, що відскочив від стовбура, немов віддалялося дедалі глибше в ліс.

Що могло його так розтрощити? Люк міг навіть не напружуватися, щоб уявити бліді соковиті волокна й тріски, що стирчать з-під кори товстої гілки. Її вирвали з почорнілого стовбура, ніби руку з тулуба.

Люк важко ковтнув і раптом почувся слабшим і нікчемнішим, ніж будь-коли. Він не мав снаги зрушити з місця. У вухах стугоніла кров. Він стояв нерухомо, паралізований страхом, ніби очікував чийогось стрибка з лісу й нападу на нього. На мить Люк прозирнув моторошну лють, силу й жаский намір таємничої почвари. Його фантазія так розігралася, що він практично повірив у існування такої істоти.

Гуркіт грому прокотився над верхівками дерев і затих у вологому мороку над будинком. Стукіт дощових краплин по деревах скидався вже не на барабанний дріб, а на справжній каменепад.

— Друже! — гукнув Гатч. — Ходи-но сюди. Ти маєш це побачити.

Ці слова висмикнули Люка із заціпеніння. Він сам собі дивувався. Певно, це втома так на нього подіяла. Зіграла лихий жарт із розумом. Темні дерева, поміж яких вони блукали весь день і вечір, відбилися в ньому. Вони кинули тінь на його думки й почуття, щойно утратив пильність.

Люк відчував, що стояти не варто. Треба зосередитися на чомусь іншому. Він попрямував до дверей. Угледів бліде обличчя Гатча, що висунулося з хатини. Люк зняв шапку.

— Ти чув це?

Гатч зиркнув на небо.

— Та чув. Грім і злива. Ми дуже вчасно знайшли це місце. Гроза добила б наших товстунів. Довелося б нам кинути їх напризволяще.

— Заціпся, Йоркшире! — гукнув із темряви розвалини Дом.

Попри хвилювання, Люк не зміг стримати нервовий смішок, що вирвався з його рота. Вуста також розтягнулися в дурнуватій посмішці. Гатч повернувся й подався назад до будинку, темними стінами якого вже ковзали промені ліхтариків.

— Ні. То був не грім. Дерева. Щось у лісі. Хіба ти не чув?

Але Гатч уже його не слухав. Він повернувся до товаришів.

— Що там у тебе, Домжа?

— Купа всякого стрьомного християнського лайна, — почулася відповідь Дома.

Люк востаннє озирнувся на ліс і переступив поріг, аби приєднатися до друзів.

Сім

Складно було сказати, скільки часу будинок стояв порожнім. І хто тут колись мешкав.

Жовте світло ліхтариків заледве проникало вглиб тісної халупи. Найперше Люк помітив черепи. А ще — розп'яття.

Безліч крихітних плямистих голівок, прибитих іржавими цвяхами до дерев'яних стін великої кімнати на першому поверсі, які належали маленьким пташкам і якимсь дрібним тваринкам, схожим на білок і горностаїв. Чимало більших черепів рисей, оленів і лосів звалилися зі стін і розбилися об мостини підлоги. Один чи двійко таких досі шкірилися з-під низької стелі, зачеплені на щось своїми пористими кістками.

Черепи, що втрималися на стінах, перемежовувалися щонайменше дюжиною хрестів. Якщо придивитися — хоча ніхто не наважувався довго затримувати на них погляд — їх зробили з перев'язаних мотузкою гілок. Чимало з них похилилися, а деякі навіть висіли сторчголов. З балок стелі, що ледь не чіпляли непокриті голови чотирьох друзів, звисали дві порожні, побиті іржею гасові лампи. Від найлегшого доторку вони розгойдувалися на гачках і скрипіли, що неабияк дратувало.

Під підлогою сновигали миші. Схоже, вони розлютилися, що їх потривожили, і водночас їхнє шарудіння здавалося надміру самовпевненим і сміливим.

Гатч повернувся з невеличкої кімнати, що межувала з головною.

— Там усілякі інструменти. Якась гидотна коса. Ризикну припустити, що цьому місцю, мабуть, років сто, — він підійшов до маленької залізної печі на кам'яній плитці. Поплескав брудними руками її округлий бік. — Заіржавіла вся, але нібито сухенька.

Філ сперся на стіл, схожий на козли, щоб перевірити його на міцність, і той аж заскрипів під натиском його рук. Дом умостився на єдиний грубо збитий дерев'яний стілець побіля столу і, кривлячись, намагався стягнути черевики.

КУПИТИ